

I. OPINIE, OPINII...

Cum am putea studia Uniunea Europeană

Oana Andreea Ion

How Can We Study the European Union?

Abstract: Although the literature referring to European integration has advanced a lot in the last decade, it remains difficult to achieve a concord regarding the causes and the future of the integration process. European integration would be usually associated with intense institutionalized forms of cooperation both economic and political with the purpose to establish a united Europe. The new perspectives are much more interested in problems like process efficiency in making a decision, the daily aspects of life, bringing about the orientation to the governance of these studies.

Keywords: institutional, integration, intergovernmentalism, international, neo-functionalism, EU, nation state, European studies, theories

Abstract: Literatura referitoare la integrarea europeană a avansat substanțial în ultimul deceniu, cu toate acestea rămâne la fel de greu de atins un consens privind cauzele și viitorul procesului de integrare. Integrarea europeană ar fi de obicei asociată cu forme intense instituționalizate de cooperare atât economică, cât și politică, cu scopul de a ajunge la o Europă unită într-un singur bloc. Noile perspective sunt interesate mai mult de aspecte precum eficientizarea procesului de luare a deciziei, de aspectele cotidiene ale vieții politice, fiind vorba despre orientarea către guvernarea acestor studii.

Cuvinte cheie: instituțional, integrare, interguvernamentalism, internațional, neofuncționalism, UE, stat-națiune, studii europene, teorii.

Dupa cel de-al Doilea Razboi Mondial, nu a existat un interes academic pentru Uniunea Europeana ca atare, aceasta noua entitate in devenire fiind conceputa in general ca un laborator empiric de mari dimensiuni pentru testarea viabilitatii teoriilor vremii, cu un accent particular pe chestiuni punctuale importate din domeniul Relatiilor Internationale, extrem de puternic in acele vremuri: asigurarea pacii in noua ordine internationala stabilita si viabilitatea statului-natiune westphalian pentru indeplinirea acestui scop. In acest context au aparut, astfel, raspunsurile „europene” concretizate in eforturile initiale ale federalistilor si, mai putin, ale functionalistilor, cu avantul ulterior cunoscut de neofunctionalism, interguvernamentalism, diversele institutionalisme si noile demersuri teoretice.

Pentru B. Rosamond, „teoria integrarii este – sau poate, mai degraba – a fost aripa teoretica a miscarii studiilor despre UE” (2000:1). Studiul integrarii europene este tributary modului de intelegere a UE si a contextualizarii acesteia. Majoritatea analistilor clasifica abordarile astfel (Rosamond, Wallace et. all. etc.):

1. UE ca organizatie internationala (de exemplu, interguvernamentalismul);
2. UE ca o noua entitate in schimbare, asemanatoare statului (de exemplu, neofunctionalismul combinat cu o agenda federalista);
3. UE ca si guvernanta (noile abordari);
4. UE ca fenomen distinct, *sui generis*, viziune subscrisa uneori categoriei anterioare referitoare la guvernanta, desi este o idee care apare, in diferite grade, in majoritatea abordarilor.

Fossum (2006) subliniaza lipsa de consens a celor care se refera la UE ca entitate *sui generis*, din punctul lui de vedere demersurile care s-ar incadra in aceasta viziune trebuind sa sublinieze foarte clar, pe de o

parte, o UE care se îndepărtează de modelul statului-națiune, dar și, pe de altă parte, valabilitatea ofertei statelor. Astfel, pentru el, există patru poziții care iau în discuție natura relației UE – stat-națiune:

1. „UE ca subset regional al unui proces transnațional mai larg de state care au tendința de a se dezambră”, mutând accentul de pe guvernare pe guvernare;
2. UE ca exemplu de „transformare a statului-națiune” care ar putea conduce la un nou tip de organism teritorial, neexistând încă un fenomen similar în sistemul internațional;
3. UE ca modalitate de a „salva Westphalia”, originalitatea arhitecturii instituționale fiind folosită de fapt în acest scop interguvernamental;
4. UE ca un stat nou (regulatory). (Fossum, 2006: 96).

După cum se observă din clasificările anterioare, „în timp ce literatura referitoare la integrarea europeană a avansat substanțial în ultimul deceniu, rămâne la fel de greu de atins un consens privind cauzele și viitorul procesului de integrare” (Pollack, 2005: 25). În primul rând, frapant la teoriile integrării, este faptul că nu există un acord academic legat de înțelesul termenului integrare, mai ales de integrare europeană. Desigur, există destule definiții „cuminti” care încearcă să explice la un nivel cât mai abstract acești termeni. Astfel, integrarea ar fi „un concept general care implică actul de a combina părți pentru a forma un întreg unificat – un proces dinamic de schimbare”, în timp ce integrarea europeană ar fi „de obicei asociată cu forme intens instituționalizate de cooperare” atât economică, cât și politică, cu scopul de a ajunge la o Europă unită într-un singur bloc (Cini, 2007: 459-460). Această definiție are meritul de a încerca, cu mult tact, să evite una dintre principalele critici aduse sintagmei, aceea de a fi total neadecvată ca demers de referire unitară la marile teorii care au

analizat acest spațiu începând cu mijlocul secolului trecut. Astfel, dacă referirea la integrare se potrivește neofunctionalismului și celorlalte teorii supranationale ale construcției europene, nu trebuie uitat interguvernamentalismul și incapacitatea acestuia de a se referi la *cooperare* și nu la o *integrare* europeană tintind un scop abstract și inutil.

Iată însă și o serie de definiții sau explicații ale ideii de integrare care relegează conceptul și păstrarea utilizării sintagmei referitoare la „teoriile integrării”. Pentru Wiener și Diez, „teoria integrării europene este asadar arena reflecțiilor sistematice asupra procesului de intensificare a cooperării politice în Europa și a dezvoltării de instituții politice comune, precum și asupra rezultatelor acestora. Include, de asemenea, în contextul acestui proces, teoretizarea construcțiilor, în schimbare, de identități și interese ale actorilor sociali” (2004: 4). O altă viziune similară care salvează conceptul de integrare prin evidențierea laturii procesuale și nu finale a acestuia îi aparține lui T. Diez: „Integrarea europeană nu este nici un proiect unidirecțional mergând către spații politice mai ample, nici un instrument aflat în exclusivitate la dispoziția statelor membre” (Diez, 2006: 248).

Trebuie menționat că teoriile clasice ale integrării la care există referiri în acest context sunt proto-teoriile integrării (federalismul, functionalismul etc.), neofunctionalismul, interguvernamentalismul, dar și teorii mai recente precum noile instituționalisme sau social constructivismul¹. Deși uneori ultimele două curente sunt limitate la

¹ Facând o paralelă cu paradigmele existente în Relațiile Internaționale, din această listă lipsește marxismul. Acesta a fost însă prea puțin influent la nivelul Uniunii Europene, ceea ce nu înseamnă, desigur, că nu au fost cercetători interesați de perspectiva influenței capitalismului în conturarea unei Europe unite, categoric

statutul de noi teorii ale integrării, decizia de a selecta aceste unitati de analiza ca mari teorii se bazeaza, pe de o parte, pe puncte de vedere similare intalnite in literatura de specialitate (v. Pollack, 2005) si, pe de alta parte pe coerența și complexitatea esafodajului conceptual intern care le distinge de caracterul teoretic de rang mediu al noilor studii privind integrarea.

Pentru majoritatea autorilor, marile teorii ale integrării nu mai au aplicabilitate contemporana. Desuetudinea marilor explicatii pe care incercau sa le ofere nu inseamna, insa, ca si-au pierdut in totalitate atractivitatea pentru noii cercetatori. In plus, ar trebui amintita și necesitatea studierii acestor teorii, ea fiind triplu localizata de Wiener și Diez in „explicarea proceselor și a rezultatelor integrării; reforma democratica și bazele legitimitatii; fundamentul teoretic al modului de lucru al institutiilor” (2004: 4). De exemplu, neofunctionalismul pare a fi un cadru explicativ viabil pentru dezvoltarea Comisiei (agenda proprie, loialitate a comisarilor fata de UE demonstrata atat de regulement/tratate, cat și de practica), interguvernamentalismul pentru activitatea Consiliului, constructivismul pentru imaginea Parlamentului. O situatie stranie, dar demonstrativa pentru unicitatea Uniunii.

Din punctul de vedere al lui M. A. Pollack (2005), studiile europene clasice, sub influenta Relatiilor Internationale, au fost interesate cu precadere de procesul integrării, in detrimentul celui al elaborării politicilor. Cu toate acestea, daca marile teorii erau acuzate de un prea mare grad de generalitate, noile demersuri par sa fie afectate de o sectoralizare acutizata. Altfel spus, desi complexitatea fenomenului constructiei europene a devenit unanim recunoscuta, multiplicarea

polarizate in urma concentrării de capital. Pentru mai multe informatii, v. de exemplu lucrarile lui Ernest Mandel, Stuart Holland sau Peter Cocks.

directiilor de analiza a acesteia poate conduce la noi probleme teoretice.

Deși sunt cunoscute în general drept „noile teorii” ale integrării europene, majoritatea analistilor fac precizarea fie că sunt mai mult abordări decât teorii, fie le oferă statutul bine delimitat de teorii de rang mediu (*middle-range theories*), catalogate totuși nu ca un regres, ci ca un pas înainte al demersurilor teoretice prin racordarea studiilor europene la studiile socio-politice contemporane.

De aceea, în paralel cu disputa neîntreruptă dintre neofunctionalism și interguvernamentalism, o parte dintre cercetătorii Uniunii Europene au început treptat să ridice o serie de probleme diferite față de cele analizate de teoriile reprezentative ale perioadei, întrebându-se dacă nu cumva dihotomia entitate supranatională vs. organizație internațională clasică în perceperea UE nu putea fi temperată prin așezarea acesteia pe o axă și prin luarea în considerare a diverselor posibilități existente între cele două extreme. În fond, la o analiză atentă, eforturile de a identifica acele trăsături care să permită definirea categorică a UE drept „x” sau „y” produc la un moment dat, atât în cazul neofunctionalismului, cât și în cel al interguvernamentalismului, schimbări în ceea ce privește tipologia acestor teorii, ele parând acum mai mult „teorii politice văzute ca știința politică teoretică”.

Referindu-se la anii '70, Rosamond clasifică noile interese de studiu ca vizând, în primul rând, „conceptualizarea Comunităților Europene drept un sistem politic complex posedând principii orientative diferite față de cele asociate cu 'integrarea'”, și în al doilea rând relaționarea Uniunii cu sistemul internațional aflat în schimbare (Rosamond, 2000: 88).

Astfel, sunt menționate diferite contribuții analitice derivând, inițial, din ambele teorii care cunoscuseră consacrația în studiile europene. Pe

de o parte, trebuie amintita contribuția lui D. J. Puchala și percepția acestuia asupra UE ca și „sistem de concordantă” care, deși nu neagă primatul statului ca actor principal (reminiscență interguvernamentalistă), subliniază totuși atât existența unor niveluri suplimentare care influențează procesele politice, cât și ponderea diferită pe care aceste niveluri o au asupra diferitelor tipuri de procese, astfel încât rezultatul final poate să fie chiar diferit de jocurile cu suma zero.

Pe de altă parte, nu trebuie uitate acele demersuri analitice influențate de neofunctionalism, de exemplu conversiunea lui Haas petrecută la mijlocul anilor '70 și încercările acestuia de a studia pluralitatea procesului integrationist european. Conceptul utilizat pentru a descrie confuzia generată atât în rândul practicienilor, cât și în cel al analiștilor, de complexitatea tipurilor de actori, niveluri de intervenție și influență, interdependența acestora (care înlocuiește interesul pentru integrare, ca urmare a influenței lui Keohane și Nye), necesitatea de cooperare pentru concretizarea intereselor la fel de diferite etc. este cel de „turbulentă”.

Descoperirea influenței potențiale a mediului extern sistemului UE care ar putea totuși influența dinamica internă a acestuia a însemnat o nouă deschidere pentru studiile europene (v. de exemplu, P.C. Schmitter și ipoteza sa privind externalizarea), acestea începând să fie interesate de aprofundarea fenomenului de disoluție a distincției dintre planurile tradiționale de acțiune politică extern – intern.

În aceeași categorie trebuie amintit și John Pinder, influențat probabil de avântul experimentat de UE și interesat la mijlocul deceniului opt de un fel de resuscitare a metodei Monnet prin ceea ce el numește calea neo-federalistă, un nume nou pentru mai vechea idee de a păstra

federalismul drept dezideratul final al eforturilor de construcție europeană – mai ales în contextul extern în permanentă schimbare – însă de a nu forța acest lucru, menținând calea schimbărilor marginale. Pentru Rosamond, care începe să vorbească deja despre existența unei multitudini de „Euro-futures”, contribuția lui Puchala a anticipat o serie de dezvoltări ulterioare precum guvernarea multistratificată sau demersurile neo-institutionaliste. Haas, prin sublinierea încercărilor UE de a face față respectivei turbulente, este perceput de asemenea ca un precursor al studiilor guvernantei multistratificate și al celor interesate de interdependență (Rosamond, 2000: 89, 92). Trebuie menționat aici însă faptul că, deși interdependența pare a fi potrivită pentru a surprinde atât diversitatea fenomenului european, cât și imposibilitatea ignorării relației acestuia cu sistemul internațional, rămân totuși întrebări de genul: interdependența economică generează automat integrare politică? Ce fel de instituții ar presupune, mai ales într-un context globalizant? Se observă că particularitatea acestor întrebări aminteste de cele ale neofuncționalismului (mai ales având în vedere că și interdependența este concentrată tot pe proces, nu pe final) și, de aceea, nu trebuie să ne surprindă faptul că sunt unii cercetători care spun că dezvoltarea noilor eforturi teoretice, de reformare a UE etc. au dus la transformarea dihotomiei neofuncționalism-interguvernamentalism în discuții de tipul interguvernamentalism vs. interdependență.

Pollack, la rândul său, vorbește despre o nouă dihotomie existentă în prezent în cadrul studiilor europene: raționalism vs. constructivism. Atrage atenția în momentul prezentării acestei dihotomii că, prin acestea, UE nu se mai mărginește la a reflecta în studierea sa teorii din RI (precum în cazul duelului anterior dintre neofuncționaliști și

interguvernamentalisti), ci devine adesea „avangarda teoriei în domeniul relațiilor internaționale”, fiind un „laborator de studiu pentru procese mai largi, precum globalizarea, instituționalizarea și socializarea” (Pollack, 2005: 25). Există, oricum, o linie de continuitate a celorlalte dihotomii prezentate, în sensul în care studiilor optimiste și celor „pesimiste” privind evoluția UE, Pollack contrapune neofuncionalistii și constructivistii, pe de o parte, rationalistilor și interguvernamentalistilor.

Spatiul studiilor europene a devenit astfel extrem de flexibil; astfel, s-a contestat însuși conceptul de *integrare*, atât din perspectiva neofuncionalista asupra acestuia (accentul pus de diversele tipuri de actori generatoare de presiuni în vederea unei integrări care va conduce în cele din urmă la un stat supranational capabil să asigure nevoile componentelor sale, atât de securitate, cât și de bunăstare), cât și din cea interguvernamentalista (concentrată pe integrare sub acceptiunea cooperării unor state aflate în căutarea satisfacerii intereselor naționale, cu modele de acțiune circumscrise în general tiparului oferit de organizațiile internaționale clasice). Noile perspective sunt interesate mai mult de aspecte precum eficientizarea procesului de luare a deciziei, de aspectele cotidiene ale vieții politice, fiind vorba despre *orientarea către guvernanta* („the governance turn”) a acestor studii, interesate mai puțin de RI și mai mult de studiile comparative sau axate pe politici publice. Este vorba în prezent fie de teorii interesate de clarificări conceptuale, fie tot de teorii urmărind construirea de modele politice explicative, însă, spre deosebire de variantele consacrate, acestea rămân la stadiul de rang mediu și par să ignore destul de mult latura prescriptivă.

Printre aceste noi abordări putem aminti: analiza guvernantei, abordările policy-making, analiza rețelelor de politici (accent pe grupurile de actori care determina informal creionarea și implementarea unei politici anume), integrarea prin drept (analiza dreptului comunitar și a importanței acestuia asupra procesului de construire a UE), abordarea discursivă (accent pe segmente de analiză precum guvernanta, politica externă, specificitatea proiectului european etc.), perspectivele de gen etc. (v. Rosamond, 2000, 2007; Wiener și Diez, 2004; Pollack, 2005).

Asadar, acordând un loc central elementelor UE și nu întregului comunitar, noile teorii se delimitează de explicațiile clasice generale și perspectivele lor influențate de Relațiile Internaționale și de marile „probleme” privind prezervarea păcii, caracterul statului etc. Ideea lor centrală este aceea că UE ar trebui analizată mai puțin din perspectiva RI, și mai mult din cea comparativă bazată pe metodologia clasică a analizelor sistemelor politice interesate de furnizarea de politici. RI-ul nu este, însă, respins în totalitate, fiind amintită ecuația teoriilor integrării + RI = EPI (Economia Politică Internațională), abordare care a ajutat la o plasare mai adecvată a studiilor privind fenomenul UE în contextul internațional mai larg, atrăgând însă atenția asupra desuetudinii operării unor distincții clare de tipul politică internă vs. politică externă. Conform lui Rosamond, întrebările pe care le adresează acest tip de analize se referă la „natura autorității, statalitate, organizarea sistemului internațional contemporan”, cercetătorii fiind mai puțin interesați acum de explicarea UE ca atare, ci de impactul construcției europene asupra unor alți factori etc. (v. Rosamond, 2007: 117, 119-121).

Nu putem vorbi, totuși, despre un corp de elemente – principii, metodologie etc. – central pentru categoria generală a noilor teorii ale

integrării, un punct comun fiind, probabil, în afara de concentrarea pe aspecte particulare ale procesului de construcție europeană și ale fenomenului de guvernare a UE, cel de respingere: a marilor teorii, a RI-ului, a individualismului metodologic din teoria alegerii rationale etc. UE rămâne un fenomen *sui generis*, însă nu mai este perceput ca independent față de influențele politicii interne sau cele ale globalizării. Se pare, însă, că practica dihotomiilor nu a dispărut din studiul UE, ținând cont de faptul că, pentru epoca prezentă, există o serie de cercetători care opun dezvoltării guvernantei multistratificate manifestările teoretice centrate pe stat. Așadar, dacă urmărim linia pleiadei de cupluri dihotomice prezentate, putem trasa în cele din urmă o continuitate logică între neofunctionalism, interdependența și guvernarea multistratificată, pe de o parte, și abordările interguvernamentaliste sau, altfel spus, centrate pe stat, pe de altă parte. Această sistematizare ar putea conduce la afirmații de următorul tip. În primul rând, statele rămân prezente importante în studiul UE, persistența studiilor dedicate puterii, adaptabilității și „obstinației” acestora (în terminologia lui Hoffmann) fiind o prezentă constantă a ultimelor decenii. În al doilea rând, trebuie remarcată perseverența studiilor alternative, axate pe identificarea și evidențierea altor tipuri de actori politici implicați și influenți fie în procesul integrării europene, fie în deciziile cotidiene ale Uniunii. Astfel, s-a pornit de la premisele neofunctionaliste, s-a înregistrat o deschidere către exteriorul sistemului european și, însumând această experiență prin dinamitarea încorsetării politice interne vs. politica externă, s-a revenit la analiza pluridimensională a analizei fenomenului UE. La final, rămân așadar întrebări de genul: cum înțelegem totuși integrarea? Este important demersul de teoretizare a construcției

europene? Care este esența arhitecturii europene? Unde e mai potrivit să încadrăm studiile europene: la nivelul Relațiilor Internaționale, la cel al politicilor comparate, într-un context care să îmbine calitățile ambelor? Cum putem studia cât mai adecvat aspecte ale unei UE aflată în permanentă schimbare: punând accentul pe stat, pe societate, pe multiplicarea actorilor și rețeaua densă de interacțiuni în care sunt implicați?

Astfel, „s-ar putea să rămânem confuși în ceea ce privește complexitatea UE, dar cultura teoretică trepidantă actuală a studiilor UE cel puțin ne dă o șansă de a fi confuși într-un mod destul de sofisticat” (Rosamond, 2007: 135).

Bibliografie

1. Cini, Michelle. “Intergovernmentalism” in Cini, Michelle (ed). *European Union Politics*. Oxford University Press, 2007. Pp. 99 – 116.
2. Diez, Thomas. „The Paradoxes of Europe's Borders”. In *Comparative European Politics*, 4/2006, pp. 235-252.
3. Fossum, John Erik. „Conceptualizing the European Union Through Four Strategies of Comparison”. In *Comparative European Politics*, 4/2006, pp. 94-123.
4. Pollack, M.A. „Elaborarea politicilor UE – teoretizari”. In Wallace, Helen. William Wallace si Mark A. Pollack (coords). *Elaborarea politicilor in Uniunea Europeana*. Bucuresti : Institutul European din Romania, 2005. Pp. 13-45.
5. Rosamond, Ben. *Theories of European Integration*. Palgrave Macmillan, 2000.
6. Rosamond, Ben. “New Theories of European Integration” in Cini, Michelle (ed). *European Union Politics*. Oxford University Press, 2007. Pp. 117 – 136.
7. Wallace, H., W. Wallace si M. A. Pollack. „O privire de ansamblu”. In Wallace, Helen. William Wallace si Mark A. Pollack (coords). *Elaborarea politicilor in Uniunea Europeana*. Bucuresti : Institutul European din Romania, 2005. Pp. 3-9.
8. Wiener, Antje and Thomas Diez. *European Integration Theory*. Oxford: Oxford University Press, 2004.

Kosovo sau nasterea unui nou stat pe teritoriul Europei

Dana Dumitru

29 martie

Kosovo or the Birth of a New State in Europe

Abstract: The new state Kosovo is the final stage of dismemberment of the former Yugoslavia, a province with a special statute. There exists no Resolution of the Security Council of ONU which would proclaim the independence of the new state. There are six countries members of the EU which oppose this independence: Romania, Cyprus, Spain, Greece, Slovakia, Bulgaria. These countries have ethnic minorities on their territory and they are afraid that such a moment would create a precedent for other ethnical demands in the area.

Keywords: independence, ethnic minority, Kosovo, autonomous provinces, state.

Abstract: Noul stat Kosovo este etapa finala a dezmembrării fostei Iugoslavii, o provincie cu statut special. Nu există o Rezoluție a Consiliului de Securitate al ONU care să proclame independența noului stat. Șase state membre ale UE se opun independenței: România, Cipru, Spania, Grecia, Slovacia, Bulgaria. Aceste state au minorități etnice pe teritoriul lor și se tem că un astfel de moment să nu creeze un precedent pentru alte revendicări etnice în zona.

Cuvinte cheie: independența, minoritate etnică, Kosovo, provincii autonome, stat.

Proclamarea noului stat Kosovo este etapa finala a dezmembrării fostei Iugoslavii începută cu 17 ani în urmă. Acest fapt nu este însă unul de natură să aducă mult râvnită liniște în zona întrucât Kosovo nu este o republică, ci o provincie cu statut special.

Bazele constituirii acestui stat sunt foarte controversate. Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 1244/1999 care stă la baza creării Kosovo este una de natură să creeze o și mai mare confuzie în rândul statelor comunității internaționale. Astfel Rezoluția 1244¹ proclamă desfășurarea în Kosovo a unei forțe internaționale civile și de securitate și facilitarea unui proces de natură să determine viitorul politic al provinciei. Acest document stă la baza constituirii Kosovo ca stat întrucât deocamdată nu există o Rezoluție a Consiliului de Securitate care să proclame independența noului stat. Faptul că o astfel de rezoluție nu există îndreptățește poziția unor state ca Rusia și Serbia să folosească argumentul juridic în vederea refuzului recunoașterii provinciei. Punctul lor de vedere este acela că provincia nu-și poate declara independența decât ilegal în lipsa unei astfel de Rezoluții. Pe de altă parte, teama de a supune dezbaterii în Consiliul de Securitate a problemei recunoașterii Kosovo este pe deplin justificată întrucât Rusia amenințase în repetate rânduri că se va folosi de dreptul de veto pentru a bloca recunoașterea provinciei.

Având la bază această ambiguitate juridică proclamarea independenței provinciei a fost întâmpinată cu rezerve și fără urmă de entuziasm în rândul comunității internaționale. Șase state membre ale UE se opun independenței: România, Cipru, Spania, Grecia, Slovacia, Bulgaria. Cauzele reținerii pe care o resimt aceste state de a recunoaște independența sunt ușor de recunoscut. Sunt statele care au minorități

¹ <http://www.un.org/Docs/scres/1999/sc99.htm>

entice pe teritoriul lor și care se tem că un astfel de moment să nu creeze un precedent pentru alte revendicări etnice în zona. Aceste divergențe s-au văzut clar atât la Bruxelles unde miniștrii de externe nu au reușit să adopte o poziție comună referitor la Kosovo, cât și în cadrul Consiliului de Securitate al ONU unde Rusia s-a opus cu vehemență ideii de recunoaștere a independenței provinciei.

Rezultă clar faptul că statele care au o problemă în legătură cu revendicările de natură etnică a minorităților de pe teritoriul lor nu văd cu ochi buni acordarea independenței provinciei. Purtătorul de cuvânt al statelor care își văd amenințată integritatea teritorială prin izbucnirea nationalismelor pe baze etnice este cu siguranță Rusia. Declarațiile făcute de partea rusă în legătură cu problema Kosovo sunt cât se poate de intransigente. Poziția Rusiei este legată în principal de teama sa milenară de a nu se vedea îngrădită în vreun fel. Ori sprijinirea independenței Kosovo de către SUA nu este deloc de natură a liniști Rusia. Rusia se teme că astfel următoarele presiuni asupra recunoașterii unor viitoare state create pe baze etnice se vor face asupra sa. De altfel, numeroase voci autorizate de la Moscova au exprimat clar faptul că, prin sprijinirea independenței Kosovo, SUA urmărește de fapt presarea Rusiei pentru ca aceasta să recunoască independența provinciilor separatiste Osetia de Sud, Abhazia etc. și totodată să urmărească separarea Caucazului de Sud de Rusia.

Pe de altă parte, precedentul Kosovo poate da naștere unei noi politici a Rusiei față de provinciile separatiste. Nu se poate oare ca Rusia să-și revizuiască politica față de provinciile din spațiul ex-sovietic? Este întrebarea care a pus pe gânduri foarte multe state care s-au desprins din URSS. În acest sens președintele Vladimir Putin s-a grăbit să liniștească comunitatea internațională declarând că Rusia nu își va

schimba pozitia fata de statele separatiste referindu-se cu precadere la Osetia si Abhazia.

Un alt stat care este atins de problema kosovara este Turcia care are probleme cu minoritatea kurda. Pe de alta parte, nici China nu este ferita de un astfel de exemplu aparut pe scena internationala, acest stat avand probleme cu musulmanii din provincia Xinjian care isi doresc recunoasterea independentei pe baze etnice.

Care sunt regiunile care ar putea invoca drept precedent Kosovo? Numarul lor nu este mic si nici nu se limiteaza la un anumit spatiu geografic. Transnistria unde autoritatile de la Tiraspol au organizat mai multe referendumuri in vederea recunoasteii independentei, Abhazia si Osetia de Sud care au apelat si ele la procedura referendumului in vederea recunoasterii lor, Nagorno-Karabakh provincie situata pe teritoriul Azerbaidjanului dar care este controlata de fortele armene, Regiunea Basca care, desi a obtinut o autonomie extinsa din partea guvernului spaniol, nu renunta la lupta sa in vederea obtinerii independentei - sunt numai cateva exemple.

Exemplul dat de Kosovo mai pune o problema pe scena internationala. Cea a kurzilor. Aici lucrurile sunt si mai complicate. Kurzii sunt un popor fara un stat carora li s-a promis crearea unui stat dar care nu au primit acest statut din partea comunitatii internationale. Ce ar insemna recunoasterea pe baze etnice in cazul kurzilor? Un teritoriu vast ce va fi desprins din mai multe state cum ar fi: Irak, Iran, Siria, Turcia. In acest registru manifestarile kurzilor din Irak nu au avut deloc darul de a linisti Turcia care isi vede amenintata teritorialitatea.

Ce au in comun aceste provincii care doresc recunoasterea independentei pe baze etnice si Kosovo? Pe langa problemele de natura etnica, faptul ca nu au avut niciodata un stat national. Ce nu au

in comun este trecutul sangeros. Albanezii au fost supusi unei epurari etnice in timpul regimului Milosevici. Ori de aici scenariul comun nu se mai potriveste. Spre exemplu, nici in cazul Transnistriei, nici in cazul Osetiei sau Abhaziei de Sud minoritatile etnice nu au fost supuse unui astfel de regim. Din contra, autoritatile separatiste sunt cele care au apelat la astfel de metode.

Cu siguranta declaratia de independenta a Kosovo a creat un val de temeri si un val de sperante pentru toti acesti actori internationali. Dar asta nu inseamna ca odata precedentul creat el nu lasa loc aparitiei unor noi state sau provincii autonome. Si sa nu uitam faptul ca “precedentul Kosovo” are la baza un alt precedent, cei drept nu unul creat in inima Europei, cel al Ciprului de Nord. Kosovo este astfel un precedent creat in bazele unui alt precedent....

Kosovo si lupta pentru sufletul Europei

Andrei Dinu

2 aprilie

Kosovo and the Struggle for the Soul of Europe

Abstract: Kosovo is now placed near Europe's centre, because here the interests of the EU, of the members states, of the partner and opponent from East, Russia intersect, here a battle field where the European key principles are tested was improvised and the strength of the new European commitment in ensuring pace and stability is evaluated. We can talk about the right of self-government of a nation or of an ethnic nation. The mission of The United Nations in Kosovo will continue to stay on the region affairs management for a period of transition of 120 days, and at the end of this period the EU will assume full control of the stabilizing and reconstruction mission.

Keywords: self-determination, Balkans, diplomacy, Europe, Kosovo, stability

Abstract: Kosovo se plaseaza acum chiar aproape de centrul Europei, pentru ca aici se intersecteaza interesele Uniunii, ale Statelor Membre, ale partenerului si adversarului din Est, Rusia, aici a fost improvisat un camp de batalie unde sunt testate principiile europene cheie si este evaluata taria noului angajament european in asigurarea pacii si a stabilitatii. Putem vorbi despre dreptul de autodeterminare al unei natiuni sau al unei etnii. Misiunea Natiunilor Unite in Kosovo urmeaza sa ramana la conducerea afacerilor regiunii pentru o perioada de tranzitie de 120 de zile, la finalul carora UE isi va asuma controlul total al misiunii de stabilizare si reconstructie.

Cuvinte cheie: autodeterminare, Balcani, diplomatie, Europa, Kosovo, stabilitate.

Pe 8 ianuarie s-au implinit 90 de ani de cand Woodrow Wilson si-a prezentat cele “14 Puncte” in discursul tinut in fata Congresului privind reorganizarea pasnica a Europei postbelice. Programul sau, vibrand de elan liberal, incerca sa transeze probleme severe ale Batranului Continent alimentate de un nationalism in ascensiune. Principiul central al celor “14 puncte” devenea autodeterminarea – dreptul popoarelor de a-si decide singure soarta si de a-si guverna independent afacerile economice si sociale. Wilson si-a indreptat atentia inevitabil si catre Balcani, “un butoi cu pulbere”, detonat dar inca periculos, zona ignorata de liderii europeni de pana atunci. Desi nu ne putem imagina un om mai diferit in convingeri decat presedintele Bush, abordarile celor doi a problematii balcanice sunt destul de similare. Contextul insa este atat de diferit, daca luam in considerare faptul ca acum exista o Europa ce isi revendica aceasta regiune si care isi propune sa faca din reconstructie sa o problema personala de o importanta cruciala. Kosovo se plaseaza acum chiar aproape de sufletul Europei, pentru ca aici se intersecteaza interesele Uniunii, ale Statelor Membre, ale partenerului si adversarului din Est, Rusia, dupa cum aici a fost improvizat un camp de batalie unde sunt testate principiile europene cheie – multiethnicism, subsidiaritate si autoguvernare regionala, si unde este evaluata taria noului angajament european in misiunea globala pentru asigurarea pacii si a stabilitatii.

Exista numeroase unghiuri prin care putem privi conturul noului stat Kosovo. Putem vorbi despre dreptul de autodeterminare al unei natiuni sau al unei etnii, dupa cum putem condamna sau felicita decaderea din drepturile parintesti ale unei Serbii ce si-a abuzat si maltratata propriul copil. Dar va invit sa analizam situatia din Kosovo ghidandu-ne dupa jocurile de pe scena internationala: rivalitatea NATO-Rusia, tutela si

responsabilitatea ONU, prezenta și custodia Uniunii Europene, suveranitatea încălcată a Serbiei și independența proclamată la Pristina.

Kosovo este un test serios pentru dimensiunea politică a UE, deoarece regiunea se află chiar la granițele noastre, iar discuțiile privind trecerea South Stream-ului prin Serbia și despre viitoarea aderare a acesteia o plasează cu atât mai aproape. Kosovo ne pune în poziția de a pronunța răspunsuri în materie de politică externă, la întrebări puse de Rusia, SUA, și mai important, de noi înșine. Valorează ceva eforturile UE în direcția regionalizării în astfel de momente? Kosovo a reușit să spulbere încă odată iluzia realizării necondiționate a „vocii unice” europene în materie de politică externă, după cum România, Spania, Grecia și Ciprul se opun mainstreamului statelor ce recunosc și susțin independența, în frunte cu membrele europene permanente din Consiliul de Securitate ONU, Marea Britanie și Franța.

În privința ONU, lucrurile sunt clare: Misiunea Națiunilor Unite în Kosovo (UNMIK) urmează să rămână la conducerea afacerilor regiunii pentru o perioadă de tranziție de 120 de zile, la finalul căreia UE își va asuma controlul total al misiunii de stabilizare și reconstrucție. Dar aici ne confruntăm cu iată încă o dinamică esențială în modelarea Uniunii: supranationalul devansează în unele aspecte determinismul diplomatiei statale. Pe 16 februarie, Uniunea a pregătit o misiune polițienească și de justiție totalizând 2000 de membri pentru a acționa ca principala forță în stabilizarea zonei, intitulată EULEX, în care au trimis efective chiar și țările ce nu recunosc independența, România nefăcând excepție. De asemenea, UE și-a numit delegatul special în Kosovo în persoana olandezului Pieter Feith, în timp ce la conducerea forțelor EULEX a fost desemnat generalul francez Yves de Kermabon.

La capatul celalalt al firului, Serbia este zilele acestea o țară care încearcă, și reușește în limitele câtorva procente electorale, să se elibereze de fantomele trecutului, de spectrul lui Milosevici și de sentimentele naționaliste provocate de atașamentul față de ceea ce este considerat “leaganul culturii sârbești”. Astfel, alegerile prezidențiale au fost urmărite cu interes maxim în toate cancelariile europene, iar re alegerea lui Tadic a fost fără îndoială o ușurare imensă pentru cei dedicați pacificării Balcanilor și aderării Serbiei la Uniunea Europeană, tocmai pentru că, raportat la adversarii săi politici, Tadic este omul cel mai rezonabil și poate cel mai conștient de șansele reale ale Serbiei de a trage oarece foloase de pe urma acestui joc diplomatic. Cum reușește Uniunea Europeană să menajeze sentimentele acestui stat ranit în orgoliul suveranității sale? Întrebarea este dacă membrii vechiți proeminenți ai Uniunii vor reuși, la capatul acestei diplomatiei echilibristice, să se găsească într-o situație win-win, atât prin recunoașterea independenței Kosovo, cât și prin consolarea Serbiei.

În încercarea de a tempera din dezamăgirea Kosovo, oficialii Uniunii au mizat pe re alegerea lui Tadic și pe orientarea pro-veștica a acestuia: promisiunile lui Olli Rehn, comisarul pentru extindere, cât și convingerea lui Barroso privind șansele Serbiei de aderare au fost dublate de încercarea unor state membre de a oferi la schimb cu independența Kosovo facilități în privința imigrației și a liberei circulații a cetățenilor sârbi. Deși primul ministru sârb, Vojislav Kostunica, cu o poziție mult mai intransigentă decât Tadic, a respins orice ispite de acest fel, Franța și Suedia și-au simplificat deja procedurile de acordare a vizelor pentru sârbi ce doresc să călătorească sau să lucreze pe teritoriul lor. Serbia a renunțat în consecință la aplicarea

unui embargo Kosovo-ului, desi anuntase in prealabil ca va folosi acest mijloc pentru a impiedica secesiunea si pentru a boicota consolidarea independentei.

Suportul deschis oferit lui Tadic de oficiali ai Uniunii si de lideri de stat europeni i-a adus practic acestuia victoria in alegeri, iar acum ii ofera imboldul de a dizolva formal Parlamentul si de a convoca noi alegeri in speranta ca sarii isi vor reafirma votul de incredere in directia pro-europeana. Toti ochii pe Belgrad.

Serbia a fost prinsa in tavalugul diplomatic din momentul in care a acceptat sa se retraga din Kosovo, in 1999. Asa cum a evidentiat si Inaltul Delegat ONU pentru Kosovo, Martti Ahtisaari, fie ca recunoastem sau nu independenta, realitatea este ca fortele sarbesti au incetat acum 9 ani sa detina controlul asupra regiunii, iar revenirea administratiei sarbesti, chiar pentru orchestrarea formala a unei autonomii, acum cand Pristina a avansat atat de mult prin sprijinul comunitatii internationale, a devenit un scenariu imposibil. Iata de ce Tadic joaca inteligent cand cauta compensatii europene si trans-atlantice (chiar promisiunea lui Bush privind aderarea la NATO) si lasa de inteles ca este constient de futilitatea continuarii unei politici de defensiva teritoriala absoluta.

Pe plan international, evolutiile din Kosovo sunt percepute ca marcand un periculos precedent, menit sa provoace instabilitate in multe regiuni unde exista tendinte separatiste. Fragmentarea in fosta Yugoslavia nu poate fi tratata distinct, spun unele voci, de tendintele separatiste din Spania (vezi Tara Bascilor), din Regatul Unit (vezi Scotia si lupta parlamentara a nationalistilor pentru independenta), din Rusia si Georgia, chiar din China, unde Kosovo este considerat un element catalizator al revoltelor recente din Tibet. Intr-un interviu oferit

saptamanalului *New Europe*, Joseba Azkarraga Rodero, Ministru al Departamentului de Justitie si Securitate Sociala in Tara Basca din Spania a declarat ca bascii sustin dreptul la autodeterminare prin mijloace pasnice si democratice a popoarelor din Scotia si Kosovo si ca orice aranjament teritorial ce nu tine cont de dorinta popoarelor in cauza nu poate fi decat nedrept.

O alta ramura a increngaturii diplomatice din jurul chestiunii Kosovo este relatia UE-Rusia, aici punandu-se problema atitudinii fata de o putere ce a cunoscut o ascensiune formidabila in lumea actuala multipolara, obstinata in decizia de a nu abandona Serbia, angajata intr-o politica de forta instrumentata prin arma energiei, ce pune presiune asupra UE si a Ucrainei si ridica probleme diplomatice delicate acestora. Manevrele politice incepute in 1999 prin debarcarea in Kosovo continua azi prin afirmarea unui rol de actor global prin sprijinul militar pe care Rusia planuieste sa il ofere Uniunii Europene in Darfur/Ciad. Atunci cand Uniunea se pronunta in privinta Kosovo, se pronunta de fapt si in problema relatiei energetice cu Rusia, in privinta viitorului NATO, cat si in privinta viitorului militar comun al Statelor Membre.

Dovada o avem astazi, cand Franta si Germania se declara impotriva aderarii Ucrainei si Georgiei la NATO, in pofida sprijinului puternic de care aceste doua state beneficiaza din partea presedintelui Bush, tocmai pentru a nu leza interesele Rusiei, care se simte evident direct amenintata de acesta aparenta invadare, daca nu a sferei sale de influenta, atunci cel putin a orbitei sale geopolitice. Ministrul de Externe rus, Serghei Lavrov, a declarat inca de la inceput ca recunoasterea Kosovo va genera fizic un precedent periculos pentru multe regiuni criogenate intr-un conflict rece, si principial va compromite fundatiile

dreptului internațional, așa cum este el interpretat de tabara sârbo-rusă, în temeiul Rezoluției 1244 și a Acordurilor de la Helsinki. Implicarea tot mai pronunțată a Uniunii și a Rusiei în Kosovo a trimis undeva în planul secund Statele Unite, iar acesta este într-adevăr un precedent interesant pentru afacerile viitoare cu caracter european.

Acestea sunt toate motive solide ce determină Uniunea Europeană să trateze problema Kosovo ca pe o problemă de securitate internă, stabilitate proprie și prestigiu internațional. Succesul EULEX, posibila integrare a Serbiei vor fi momente cruciale în secolara misiune de stabilizare a Balcanilor. Divergențele interne în materie de Politică Externă și de Securitate Comună vor fi supuse probei timpului, iar momentul zero a fost 17 februarie 2008: Uniunea va trebui să acționeze rapid și concertat în propria curte înainte de a se dovedi capabilă să acționeze global. Iată de ce Kosovo se află în centrul afacerilor europene, iată de ce lupta pentru recunoașterea și stabilitatea sa, dar și cea pentru recuperarea diplomatică a Serbiei reprezintă de fapt episoade în lupta contemporană pentru sufletul Europei.

Marea Britanie, un “jucator” nehotarat

Daria Macovei

2 aprilie

The United Kingdom, an Undecided "Player"

Abstract: The Great Britain always considered herself an insular area in Europe's neighborhood, keeping tight relations with the European countries, having common allies, but never perceived as being an actual part of Europe. Most of the time Great Britain hasn't got a policy in conformity with the rest of the member states. EU had been needing the presence of a so called “the devil's advocate”. The opposition manifested regarding The Lisbon Treaty was probably determined by possible constraints which this treaty would have brought regarding the external relation of Great Britain with third party states, like the USA.

Keywords: advantages, opposition, reticence, USA, Lisbon Treaty

Abstract: Marea Britanie se considera o zona insulara aflata in vecinatatea Europei, pastrand stranse legaturi cu statele europene, avand aliati comuni, insa niciodata perceputa ca facand efectiv parte din Europa.

Marea Britanie nu a dus, de cele mai multe ori, o politica in totala concordanta cu cea a restului statelor membre. Uniunea avea nevoie si de prezenta unui asa-numit “avocat al diavolului”. Opozitia initiala manifestata fata de ratificarea Tratatului de la Lisabona a fost determinata probabil si de eventualele constrangeri pe care le-ar fi adus aceasta in ceea ce priveste relatia externa a Marii Britanii in raport cu state terte U.E., cum ar fi SUA.

Cuvinte cheie: avantaje, opozitie, reticenta, SUA, Tratatul de la Lisabona.

Deși aflată în poziția de membru tradițional al Uniunii Europene, Marea Britanie nu a dus, de cele mai multe ori, o politică în totală concordanță cu cea a restului statelor membre. În chestiunile de importanță majoră, Regatul Unit s-a folosit de dreptul său de veto pentru a întoarce lucrurile în favoarea sa sau pentru a împiedica punerea în practică a unor măsuri care îl dezavantajau. Printre cele mai elocvente exemple se numără clauza de “opting-out” de la utilizarea monedei unice Euro în spațiul Uniunii Economice și Monetare și, mai ales, celebrul “Cec britanic”- măsura negociată cu extrema abilitate de către “Doamna de Fier”, Margaret Thatcher și prin intermediul careia Marii Britanii i se returnau fondurile cu care contribuia la PAC, politica agricolă comună de care nu prea putea să beneficieze.

Exemplele de mai sus reprezintă doar o mică parte dintr-o întreagă serie de evenimente în care Regatul Unit și-a manifestat poziția contrară față de unele politici promovate de U.E. Se poate însă spune că Uniunea avea nevoie și de prezența unui așa-numit “avocat al diavolului”.

Care este motivul pentru care britanicii se comportă de cele mai multe ori în acest fel? Poziția U.K. poate fi explicată și prin faptul că, așa cum afirma și premierul englez Winston Churchill, Marea Britanie se considera o zonă insulară aflată în vecinătatea Europei, păstrând strânse legături cu statele europene, având aliați comuni, însă niciodată percepută ca făcând efectiv parte din Europa.

Poate că tot din acest motiv, Marea Britanie a avut reticente în a adopta și ratifica cea din urmă versiune a Tratatului de la Lisabona. Opoziția din U.K. și-a manifestat dezacordul față de ratificare, propunând în schimb consultarea populației engleze prin intermediul unui referendum. Ei au fost susținuți și de aproximativ 20 de

reprezentanti ai Partidului Laburist in Parlament, acestia din urma fiind considerati “rebeli” si lipsiti de argumente solide de catre Guvern.

De asemenea, Executivul englez a sustinut cu tarie ca actuala versiune a Tratatului nu aduce “modificari constitutionale” indeajuns de importante pentru a fi necesara convocarea unui referendum, ridicandu-se si problema costurilor organizarii unui asemenea eveniment.

Opozitia initiala manifestata fata de ratificarea Tratatului de la Lisabona a fost determinata probabil si de eventualele constrangeri pe care le-ar fi adus aceasta in ceea ce priveste relatia externa a Marii Britanii in raport cu state terte U.E., cum ar fi SUA. Din aceasta perspectiva, pozitia este justificabila daca avem in vedere faptul ca anumite articole din Tratat ar putea limita abilitatile Londrei de a construi aliante internationale si de a duce o politica externa proprie, independenta de cea a statelor membre U.E. Fara putinta de tagada, putem spune ca Regatul Unit a avut in anumite situatii mai mult de castigat din parteneriatul politic cu SUA decat din integrarea in U.E. (a se vedea cazul Irak-ului sau al conflictului din Afganistan, in care ajutorul dat de SUA a redus considerabil numarul de victime ale U.K.).

In anumite cazuri conflictuale, relatia cu NATO ii este mai benefica Marii Britanii (care obtine astfel mai multe avantaje) decat relatia cu U.E. pe care aceasta tinde sa o lase pe planul doi. Insa Executivul de la Londra nu isi poate nega atat de usor obligatiile asumate fata de Uniune si beneficiile pe care le primeste din aceasta organizare a puterii pe plan mondial. Acest argument puternic a convins, in cele din urma, Parlamentul englez sa ratifice Tratatul de la Lisabona chiar de la prima lectura cu 362 de voturi pentru si 224 impotriva in Camera Lorzilor.

Ratificarea Tratatului de la Lisabona

Ioana Patran

5 aprilie

Ratification of the Lisbon Treaty

Abstract: Every country in the EU must ratify according to its own legislation The Lisbon Treaty for it to come into force and for the next elections for the European Parliament to be held according to these new settlements. In the way that the ratification process is presented in this moment, it seems that only in the summer of 2008 the situation will start to clarify and we will know if the Treaty will have a different path from The Constitutional Treaty, becoming just a beautiful memory of the EU reform.

Keywords: European legislation, referendum, European states, treaty

Abstract: Fiecare tara din Uniunea Europeana trebuie sa ratifice conform legislatiei proprii Tratatul de la Lisabona pentru ca acesta sa intre in vigoare si astfel urmatoarele alegeri pentru Parlamentul European sa aiba loc dupa noile reglementari. Dupa cum se prezinta procesul ratificarii in acest moment, se pare ca abia in vara anului 2008 situatia va incepe sa se clarifice si vom sti daca Tratatul nu va urma cursul defunctului Tratat Constitutional, devenind doar o amintire frumoasa a reformarii Uniunii Europene.

Cuvinte cheie: legislatie europeana, referendum, state europene, tratat.

Fiecare țară din Uniunea Europeană trebuie să ratifice conform legislației proprii Tratatul de la Lisabona pentru ca acesta să intre în vigoare și astfel următoarele alegeri pentru Parlamentul European să aibă loc după noile reglementări, așa cum fusese planificat de către președintele german al Consiliului de Miniștri.

Cum s-a desfășurat însă procesul de ratificare până în acest moment? Franța, Slovenia, Ungaria, Malta, România și Bulgaria sunt cele șase țări care au ratificat tratatul până la 30 martie. Prima țară care a ratificat a fost Slovenia (pe 29 ianuarie în Parlament), urmată de România pe 4 februarie tot prin vot parlamentar; pe 6 februarie a avut loc ratificarea în Parlamentele din Ungaria și Malta, pe 14 februarie tratatul a fost ratificat de Franța, iar pe 21 martie Bulgaria a fost ultima țară care și-a dat acordul pentru Tratatul de la Lisabona.

Deși este evident că acordul în parlamentele naționale nu a fost unanim, în general atât puterea cât și opoziția au votat pentru Tratat deoarece se aștepta ca acesta să fie un suflu nou pentru cadrul instituțional al Uniunii și să confere acesteia un rol mult mai important ca actor global, reprezentând totodată reforma mult amânata de respingerea Tratatului Constituțional prin referendum de către Franța și Olanda.

Suedia, Finlanda, Portugalia, Spania, Olanda, Grecia și Cipru nu au început încă procesul de ratificare al Tratatului, însă în toate aceste țări procedura de ratificare se va face în Parlamentul național. În restul de 12 țări Tratatul de afla în curs de ratificare. Desigur că în mod ideal se spera ca nu vor exista probleme pe parcurs, însă acestea au apărut în mod inevitabil.

Irlanda este singura țară care a decis să organizeze referendum pentru aprobarea Tratatului de la Lisabona. Decizia a fost luată în februarie,

adoptarea legii pentru referendum se va face probabil în aprilie, urmând ca referendumul propriu zis să aibă loc undeva în luna iunie. Este posibil ca în declarația care va anunța referendumul să existe anumite specificații referitoare la menținerea neutralității Irlandei și la refuzul acesteia de a participa la Forța Comuna de Apărare. Există desigur presiuni din partea Uniunii pentru a se asigura un vot aprobator, deoarece altfel reforma ar fi din nou amânata. Ca la orice scrutin european însă, o prezentă redusă la vot cuplata cu probleme la nivel intern pot duce la rezultate nedorite.

Surpriza plăcută a venit din partea Marii Britanii, unde puterea este împotriva sustinerii unui referendum. Deși opoziția, adică Partidul Conservator, încearcă prin toate mijloacele să ducă Tratatul în fața poporului sperând că astfel va reuși ca acesta să nu se adopte, se pare că Liberal Democratii susțin viziunea Laburistilor de a ratifica tratatul doar prin vot parlamentar.

În Germania ratificarea ce se preconiza ca să aibă loc în mai trebuie să aștepte răspunsul din partea Curții Constituționale asupra Tratatului de la Lisabona, solicitat de Uniunea Social-Cristină. Aceasta consideră că tratatul slăbește democrația la nivelul politicilor europene, diminuând puterea parlamentelor naționale.

Problema cea mai mare până acum a fost ridicată de Polonia, din partea partidului de opoziție Lege și Justiție, condus de fratele președintelui Kaczyński, care susținea că Tratatul de la Lisabona atentează la suveranitatea Poloniei, plasând legile europene deasupra celor naționale. După negocieri între Jarosław Kaczyński și primul ministru Donald Tuska, s-a ajuns la un acord ce a dus ca pe 1 aprilie tratatul să fie ratificat în Camera Deputaților, iar pe 2 aprilie și în Senat. Acordul se referă la adoptarea unei declarații după ratificarea Tratatului

in care se va specifica superioaritatea suveranitatii Poloniei in detrimentul legislatiei europene. Astfel ca celor 6 state ce ratificasera tratatul li s-a adaugat si Polonia, mult mai repede decat se astepta.

Dupa cum se prezinta procesul ratificarii in acest moment, se pare ca abia in vara anului 2008 situatia va incepe sa se clarifice si vom sti daca Tratatul nu va urma cursul defunctului Tratat Constitutional, devenind doar o amintire frumoasa a reformarii Uniunii Europene.